

Mýty a fakta o problému zákona o posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) v České republice

OKÉNKO DO HISTORIE PRÁVNÍ ÚPRAVY ZÁKONA O POSUZOVÁNÍ VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ V ČR ANEB SALÁMOVÁ METODA V PRAXI

Červenec 2006 – zahájeno první infringementové řízení s ČR (řízení pro nesplnění povinností) pro nesoulad zákona o posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) s evropskou směrnicí, řízení zahájeno z důvodu nedostatečné, resp. chybné transpozice směrnice EIA do české legislativy, konkrétně kvůli nedostatečné možnosti soudního přezkumu procesu EIA a zohlednění jeho výsledku v povolenacích rozhodnutích

2009 – transpoziční novela zákona EIA, která umožnila obcím a spolkům působícím v oblasti životního prostředí soudní přezkum EIA, aniž by byly předchozími účastníky některého z povolenacích řízení (územního či stavebního), podle Evropské komise ale kvůli svým přechodným ustanovením neumožnila novela soudní přezkum u projektů, kterým již bylo vydáno rozhodnutí v některém z navazujících povolenacích řízení

Červen 2010 – Česká republika odsouzena u Soudního dvora EU za neplnění svých povinností

Listopad 2010 – Evropská komise s ČR zahájila v návaznosti na odsouzení ČR u Soudního dvora EU řízení o sankcích za porušení evropského práva a požaduje mimo jiné zavedení tzv. coherence stamp – ověřovací stanovisko EIA po navazujících řízeních

Leden 2012 – přijata tzv. užší novela zákona EIA, která umožňuje podat žalobu proti povolujícímu rozhodnutí i v případě, že proces EIA byl zahájen před účinností novely z roku 2009, novela zákona byla Českou republikou přijata s naprostým vědomím tehdejší české vlády, že Evropská komise sice ukončí infringementové (a tak i sankční) řízení vedené od roku 2006, ale zároveň bude s ČR okamžitě zahájeno nové řízení pro přetrvávající nesoulad českého zákona s EU směrnicí

Listopad 2012 – Komisí zastaveno infringementové řízení (zahájené v roce 2006)

Duben 2013 – Komisí zahájeno nové

infringementové řízení, zejména pro nezávažnost stanoviska EIA, pro nedostatečnou účast veřejnosti v navazujících řízeních a pro nezajištění včasné a účinné soudní ochrany příslušníkům dotčené veřejnosti

Rok 2013 – příprava novely zákona EIA spočívající jen v zezávažnění stanoviska EIA a v rozšíření možnosti soudně se bránit proti stanovisku EIA

Leden 2014 – 8 dní před nástupem současné vlády – Evropská komise odmítá vznikající návrh novely a požaduje okamžitou a úplnou nápravu české legislativy ve všech bodech, kde nenaplnuje požadavky směrnice EIA

Za tohoto stavu, dne 29. ledna 2014, se Richard Brabec ujal funkce ministra životního prostředí.

Po tak dlouhém ignorování požadavků Evropské komise a odsouvání problému bylo jakékoliv vyjednávání s Evropskou komisí o ústupcích prakticky nemožné.

Během dvou měsíců února a března 2014 připravilo ministerstvo životního prostředí novelu zákona EIA a stavebního zákona a harmonogram jeho přijetí s cílem přijmout novelu do 1 roku. V březnu byl tento návrh odeslán do Evropské komise i do mezirezortního připomínkového řízení. Přesto Evropská komise 8. dubna 2014 do ČR vzkázala, že po tak dlouhém čekání a dlouho trvajícím nedůvěře vyvolané kroky předchozích vlád posune Českou republiku do další fáze infringementového řízení, které pro ČR bude znamenat zastavení možnosti dočerpání finančních prostředků z evropských fondů v rámci programového období 2007–2013 (celkem byly ohro-

ženy investice do dopravních a dalších infrastrukturních staveb ve výši až 100 mld. Kč, které nebyly schopné profinancovat opět předchozí vlády). Dále bylo ohroženo financování i mnoha jinak bezproblémových staveb, a to nejen státních, ale rovněž soukromých investorů. Správné provedení směrnice EIA navíc patřilo a patří mezi tzv. obecné předběžné podmínky pro čerpání finančních prostředků z evropských fondů v programovém období 2014–2020. Zde se jednalo o částku cca 600 mld. Kč a Komise opakovaně podmiňovala možnost zahájení čerpání finančních prostředků v novém programovém období naplněním této předběžné podmínky. Byla to právě současná vláda, která tuto hrozbu odvrátila.

Nové vládě se v roce 2015 podařilo v PSP prosadit novelu zákona EIA, která nejenom že zhojila všechny dosavadní výtky Evropské komise vůči České republice, a podařilo se jí i dojednat výjimku z opakování procesu EIA u projektů, které měli stanovisko vydané podle zákona 100/2001, zjednodušeně řečeno obvykle ne starší než 10 let. Ověřovací stanovisko potřebují získat pouze ty projekty, u kterých ještě probíhá nebo nebylo zahájeno některé z povolenacích řízení, územní nebo stavební řízení. V ČR tak mohou bez opakování nového procesu EIA běžet stovky projektů státních i soukromých investorů. Zároveň vláda vyjednala speciální postup pro ověření projektů postavených v rámci OP Doprava 2007–2013 a zajistila tak jejich profinancování z evropských zdrojů. Celkem se jednalo o 23 dopravních projektů za 50 miliard korun. V současné době je Komisí profinancováno 24 miliard.

DÍKY NOVELE ZÁKONA EIA Z ROKU 2015:

- Bylo zachráněno 100 mld. Kč z programového období 2007–2013
- Z toho dopravní projekty OP Doprava v hodnotě 45 mld. Kč
- Byla otevřena cesta k zahájení čerpání finančních prostředků z evropských fondů v programovém období 2014–2020 v hodnotě 600 mld. Kč.
- Díky vyjednané výjimce byly zachráněny projekty se stanovisky vydanými dle zákona č. 100/2001 Sb., tj. stovky projektů veřejných i soukromých investorů za stovky mld. Kč.

OTÁZKY A ODPOVĚDI

Kolik ještě nezrealizovaných projektů má v ČR stanovisko EIA vydané dle zákona 244/1992?

V ČR bylo podle zákona 244/1992 historicky vydáno 2292 stanovisek EIA. Patří sem i 98 dopravních projektů, jejichž investorem je stát. V současné době byla naprostá většina záměrů s těmito stanovisky zrealizována nebo od nich bylo ustoupeno. Vyjma právě dopravních staveb. Zezávaznění stanoviska je nutné pouze u těch projektů, u kterých ještě probíhá nebo nebylo zahájeno některé z povolovacích řízení, tj. územní nebo stavební řízení. V ČR bylo zatím o zezávaznění požádáno u 34 projektů.

Jak dlouho trvá v České republice výstavba silničního projektu, od EIA ke stavebnímu povolení?

Bohužel 15 i více let.

Kolik projektů bylo zachráněno díky současnou vládou vyjednané výjimce z opakování EIA pro projekty posouzené dle zákona 100/2001?

V České republice bylo historicky vydáno 1330 stanovisek EIA dle zákona 100/2001. Ověřovací stanovisko u projektů, které ještě nezískaly vydané stavební nebo územní rozhodnutí, bylo již ministerstvem životního prostředí a krajskými úřady vydáno u 148 záměrů. 29 z nich je na dopravní projekty, 119 ostatních.

Kolika dopravních projektů se dotkne zdržení kvůli starému stanovisku EIA?

Maximálně celkem 10 projektů v letošním a příštím roce. Žádných dalších projektů se zdržení z důvodu starého stanoviska EIA nedotkne, neboť jednoduše nejsou připraveny k výstavbě, konkrétně k získání stavebního povolení.

MÝTY

V ČR se letos kvůli problémům se starými posudky EIA (dle zákona č. 244/1992 Sb) nebude stavět.

Všechny projekty, které byly podle ŘSD plánovány v letošním roce k realizaci, tzn., byly ve stavu připravenosti pro vydání stavebního povolení, již stavební povolení získaly a jsou realizovány.

Ve stavební sezóně 2017 může reálně zdržení staveb dopadnout podle ministerstva dopravy na 10 silničních a dálničních staveb v hodnotě 65 miliard Kč. O těchto projektech bude ještě vyjednávat vláda v Evropské komisi.

Ostatní projekty nejsou připraveny k realizaci, chybí například zásady územního rozvoje (v JM kraji), územní rozhodnutí, výkupy pozemků, nebyly provedeny archeologické průzkumy. V případě opakování procesu EIA tak budou všechny

SEZNAMY

Současná vláda zachránila v roce 2014 tehdy nedočerpaných 100 miliard korun z EU fondů pro období 2007–2013. Patří sem i Evropskou komisí zatím proplacené velké projekty z Operačního programu Doprava 2007–2013 v hodnotě 24 miliard Kč.

- 1) Silnice I/57 Semetín – Bystřička, 1. stavba – 0,9 mld. Kč
- 2) Modernizace trati Tábor – Sudoměřice u Tábora – 1,2 mld. Kč
- 3) I/11 Mokré Lazce – hranice okresů Opava, Ostrava – 4,1 mld. Kč
- 4) Silnice I/38 Kolín, obchvat – 2,1 mld. Kč.
- 5) Modernizace trati Ševětín – Veselí nad Lužnicí – II. část, úsek Horusice – Veselí nad Lužnicí – 1,3 mld. Kč
- 6) R7 MÚK Vysočany – MÚK Droužkovice – MÚK Nové Spořice – 4,5 mld. Kč
- 7) Silnice I/37 Březhrad – Opatovice – 1,3 mld. Kč
- 8) Rekonstrukce žst. Olomouc – 1,3 mld. Kč
- 9) Průjezd železničním uzlem Ústí nad Orlicí – 0,7 mld. Kč
- 10) R6 Lubenec – Bošov – 1,7 mld. Kč
- 11) R 35 Bílý Kostel – Hrádek nad Nisou – 1,8 mld. Kč
- 12) Silniční okruh kolem Prahy – Stavba 513: Lahovice – Vestec – 3,8 mld. Kč

procesy probíhat souběžně a nedojde ke zdržení dalších staveb.

Je ohroženo 140 mld. Kč na spolufinancování dopravních staveb z OP Doprava 2014–2020.

Bez přijetí novely zákona v roce 2015 by Česká republika nemohla zahájit čerpání dotací z programového období 2014–2020.

Ministerstvo dopravy připravilo tzv. záchranný plán, jehož součástí je využití evropských prostředků na jiné dopravní projekty. Možností je i realokace prostředků do jiných oblastí v roce 2018.

Současná vláda nevyjednala výjimku jako jiné státy a jednání současně vlády v Evropské komisi (zejména ministrů životního prostředí a dopravy) tak selhala.

Při projednávání zákona novela zákona v roce 2015 požadovala Evropská komise díky 10 let trvajícím řízením pro nesoulad českého zákona EIA s evropskou legislativou zneplatnění všech již vydaných stanovisek EIA. Současná vláda na základě jednání s Komisí prosadila do zákona výjimku, která umožňuje ve lhůtě 30 dnů ověřovat stanoviska vydaná podle zákona EIA 100/2001 Sb. V ČR tak bezproblémově a bez zdržení běží stovky projektů

Příklady projektů, které díky výjimce dojednané současnou vládou v roce 2015, zatím získaly ověřovací stanovisko a mohou tak bez problémů a bez zdržení pokračovat v realizaci. Aktuálně bylo Ministerstvem životního prostředí a krajskými úřady vydáno 148 takových ověřovacích stanovisek.

1. Pokračování hornické činnosti OKD, a.s., Dolu Karviná, v dobývacích prostorech závodu ČSA v období 2011–2016
2. Pokračování hornické činnosti OKD, a. s., Dolu Lazy na období 2011–2015
3. Pokračování hornické činnosti Dolu ČSM na období 2009–2020
4. Postup SD a.s. – DNT v období 2014–2029
5. Pokračování hornické činnosti OKD, a.s., Dolu Darkov na období 2011–2020
6. Silnice R35 v úseku Úlibice – Hradec Králové
7. R48 – MÚK Nošovice
8. Likvidace uranové činnosti v CHÚ Mydlovary
9. MORAVIA – VTL plynovod
10. Dálnice D3, stavba 0309, Bošilec – Úsilné
11. Plavební komora Bělov
12. Dálnice D11, stavba 1107 Smiřice – Jaroměř
13. Rychlostní silnice R55, stavba 5507 Babice – Staré Město
14. V450 Výškov – Babylon – zvýšení přenosové schopnosti vedení 400 kV
15. V451 Babylon – Bezděčín, zdvojení stávajícího vedení 400 kV
16. Nový jaderný zdroj v lokalitě Temelín včetně výkonu do rozvodny Kočín
17. Rychlostní silnice R52 Pohořelice – Mikulov (Drasenhofen)
18. Pražský okruh – stavba 510 Satalice – Běchovice

soukromých i státních investorů. Zároveň v Evropě není žádný stát, který disponuje takovým množstvím stanovisek EIA starších než 15 let, snad kromě Slovenska, které bude muset rovněž pro dopravní stavby procesy EIA opakovat. Žádné jiné státy tudíž výjimky na platnost takto starých stanovisek vyjednávat ani nemusely. A platí, že o klíčových projektech se staršími stanovisky dál jedná vláda v Evropské komisi.